80 cm in Test Pit 1 but no archaeologically valuable layers or structures in Test Pits 2–3. The second stage yielded Masonry Structures 1–3, Pavement Fragments 1–4, and a cultural layer. Masonry Structure 2 and Pavement Fragment 1, based on the finds, date to the second half of the 19th – first half of the 20th century (Fig. 2). The cultural layer discovered in four different areas during this stage dates to the 16th(?)–18th centuries. The third stage (17 test pits from 1x2 m to 2x2 m in size, totalling roughly 56 m²) revealed an 18th–19th-century archaeological cultural layer in just Test Pits 4–6, but only mixed and archaeologically worthless 19th–20th-century layers in the rest. Based on the investigation results, the cultural layer in this entire area has survived fragmentally, having been mixed in many places during earlier earthwork. In all, 204 16th (?)–19th-century finds were catalogued, mainly sherds of household pottery and glass shards (Fig. 3).

Donatas Zubrickas

Tyrimai Grįžgatvio gatvėje 3 ir Liepų gatvėje 11

2022 m. sausio ir kovo mėnesiais atlikti detalieji tyrimai Klaipėdoje, Grįžgatvio g. 3 ir Liepų g. 11 sklypuose, kuriuose suprojektuotos komunalinių atliekų surinkimo požeminių konteinerių aikštelės. Priešprojektinius žvalgomuosius tyrimus suprojektuotų aikštelių vietose 2021 m. atliko V. Ziabreva (žr. p. 354–357).

Grįžgatvio g. 3 sklypas yra Klaipėdos senamiesčio (UK 16075) PR dalyje, Klaipėdos miesto bastioninių įtvirtinimų komplekso (UK 10457) gynybinio pylimo pašlaitėje. Remiantis istoriniais duomenimis, teritorija greta Grįžgatvio gatvės apgyvendinta ir joje pradėta ūkinė veikla po to, kai 1571 m. hercogas Albrechtas Frydrichas miestui padovanojo naują teritoriją, kurioje miestiečiams leista statyti sandėlius, veisti sodus ir daržus.

1 pav. Grįžgatvio g. 3 atidengta struktūra. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 1. The structure uncovered at Grįžgatvio St. 3.

2 pav. Liepų g. 11 atidengtas latakas. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 2. The gutter uncovered at Liepų St. 11.

Žemės kasimo darbai visoje 10,5x3 m dydžio perkasoje atlikti iki projektinio 2,5 m gylio, o įžemis pasiektas apie 4 m^2 plote vidutiniškai 3,1–3,4 m gylyje (H_{abs} 0,99–1,29 m). Perkasos vietoje 45–70 cm gylyje aptiktos XX a. buvusio pastato (pamatų, grindų, skersinės sienos) liekanos, kurias įvertinus nustatyta, kad jos neturi vertingųjų savybių. Sulaukus vertinimo tarybos sprendimo, pamatai demontuoti. Po jais vidutiniškai iki 1,8–2,4 m gylio aptikti XIX–XX a. pradžios perkasimai bei niveliaciniai supiltiniai sluoksniai. Perkasoje pasiekus 1,9 m gylį, fiksuoti stambių lauko akmenų paviršiai. Tarp akmenų jokios rišamosios medžiagos nerasta. Daugmaž centrinėje perkasos dalyje keturi akmenys tarsi sudaro orientuotą V–R kryptimi eilę bei tiek ŠR, tiek PV perkasos sienelėse matomi jiems kastos tranšėjos kontūrai. Visa tai rodytų, jog tai galėjo būti naujam pastatui pradėti rengti (nepabaigti?) pamatai. Tuo tarpu perkasos PV dalyje atidengtų dviejų stambių lauko akmenų paskirtis, nors jie orientuoti ta pačia kryptimi kaip ir anksčiau paminėti akmenys centrinėje perkasos dalyje, yra neaiški. Jų aplinkoje nėra nei kultūrinio sluoksnio, nei perkasimų, nei kitų požymių, kurie leistų šiuos akmenis vertinti kaip buvusio užstatymo liekanas. Akmenys dėti ant supiltinio gelsvo smėlio sluoksnio, kurio storis apie 7–15 cm.

Palei perkasos ŠR sienelę atidengti du horizontalūs pusrąsčiai, tarp kurių aptiktas statramstis. Statramstis keturkampio pjūvio, 20x20 cm dydžio, viršus nupuvęs (paviršius apie 2,3 m gylyje, H_{abs} 1,69 m). Statramstis sukaltas į įžemį – balkšvą melsvą vandeningą smėlį. Pusrąsčiai tarp statramsčio skelti išilgai, nužievinti, netašyti. XVII a. pabaigos – XX a. istoriniuose planuose daugmaž šioje vietoje žymima sklypo riba, todėl tikėtina, kad šios medinės konstrukcijos yra susijusios su sklypo ribą žymėjusia tvora (1 pav.). Į ŠV nuo statramsčio esantis pusrąstis yra ties perkasos ŠR sienele, į perkasą pateko tik apie 140x20x18 cm dalis. Į PR nuo statramsčio esantis pusrąstis taip pat aptiktas ties perkasos ŠR sienele, fragmentas apie 2,6 m ilgio, apie 5–7 cm aukščio, apie 17 cm pločio. Į V nuo statramsčio apie 3 m gylyje aptikta ties statramsčiu priglausta ir lygiagreti su pusrąsčiais 60x15x5 cm dydžio lenta. Po ja rastas apie 20 cm storio juosvos humusingos žemės sluoksnis, o maždaug 3,25 m gylyje (H_{abs} 1,14 m) rasta dar viena ta pačia kryptimi gulinti 73x29x5 cm dydžio antrinio panaudojimo lenta su centre išpjauta apie 10x10 cm dydžio skyle. Žemiau šios lentos eina įžemis – balkšvas melsvas vandeningas smėlis.

Likusiame perkasos plote nuo vidutiniškai 2 m gylio fiksuotas iki 35 cm storio vietomis perkastas niveliacinio supiltinio gelsvo smėlio sluoksnis. Surinkti radiniai datuojami XVII–XIX a. (radiniai perduoti MLIM). Po šiuo sluoksniu vidutiniškai 2,4 m gylyje atidengtas juodos durpingos žemės sluoksnis. Žemiau atidengtas 40 cm storio rusvo priesmėlio sluoksnis su iki 5 cm storio juosvos humusingos žemės tarpsluoksniais (neatmestina, kad jie susiformavo greta senosios Dangės vagos patvankų

bei užpelkėjimo metu). Žemiau smėlio yra iki 40 cm storio durpingas sluoksnis. Įžemis – balkšvas melsvas vandeningas smėlis fiksuotas 3,1–3,4 m gylyje (H_{abs} 0,99–1,29 m).

Liepų g. 11 sklypas patenka į Klaipėdos miesto istorinės dalies (UK 22012) ir Klaipėdos miesto su priemiesčiais (UK 27077) teritorijas. Liepų gatvė pradėjo formuotis XVI–XVII a. sandūroje. Tačiau tik XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje ji gausiau apgyvendinta. Seniausioje gatvės atkarpoje šiuo metu išlikę nemažai vertingų XVIII a. pabaigoje – XIX a. statytų vilų (Liepų g. 7, 10, 12) bei XVIII a. pabaigos smuklės pastatas (Liepų g. 5).

Liepų g. 11 sklype iki įžemio ištirta 5x5 m dydžio perkasa (25 m^2 plotas). Perkasoje iki 2 m gylio fiksuoti XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai. Juose 20–60 cm gylyje aptiktas XIX a. pabaigos – XX a. I pusės mūrinės sienos fragmentas bei betoninė kolona. Giliau, vidutiniškai 1,95–2,1 m gylyje (H_{abs} 5,73–5,88 m) atidengtas 5–20 cm storio XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia datuojamas eolinio smėlio sluoksnelis. Perkasos PV dalyje apie 2 m gylyje (H_{abs} 5,83 m) pilkos maišytos žemės sluoksnyje atidengtas medinio latako viršus, kuris fiksuotas ir žvalgomųjų tyrimų metu (V. Ziabreva). Latakas orientuotas PR–ŠV kryptimi, 5 m ilgio, iki 30 cm pločio ir iki 20 cm aukščio, įkastas į eolinio smėlio sluoksnį. Šis latakas datuojamas XIX a. II puse (2 pav.). Kraštinės ir viršutinės latako lentos buvo minkštos, vandeningos, apirusios. Kiek geresnės būklės buvo apatinė apie 8 cm storio lenta. Giliau atidengtas apie 25–30 cm storio juosvo durpingo smėlio sluoksnis (pirminis paviršius). Žemiau jo 2,5–2,6 m gylyje (H_{abs} 5,19–5,37 m) fiksuotas įžemis – vandeningas rusvas smėlis.

Grįžgatvio St. 3 and Liepų St. 11

The 2022 excavation at Liepų St. 11 and Grižgatvio St. 3 in Klaipeda determined that no archaeological layer exists at Liepų St. 11, only a second half of the 19th-century wooden gutter having been discovered (Fig. 2), but the wooden structures found at Grįžgatvio St. 3 possibly show the boundary of the former plot's development (Fig. 1). Based on the initial data, the structure dates to the 17th century.

KRAŽIAI

Birutė Lisauskaitė

Žvalgomieji tyrimai Kražiuose

2021 m. žvalgomieji tyrimai vykdyti Aukštojoje, S. Dariaus ir S. Girėno, Pievų, M. K. Sarbievijaus, M. Valančiaus, Vytauto ir Žemojoje gatvėse Kražių senojo miesto vietos (UK 13012), Kražių miestelio istorinės dalies (UK 17089) teritorijose (Kelmės r., Kražių sen.). Kražių žemė pirmą kartą minima 1253 m. Tuomet gyvenvietė formavosi kairiajame Kražantės upelio krante. Kražius 1559 m. nusipirko Vilniaus vaivada Mikalojus Kristupas Radvila. 1565 m. Mikalojus Radvila Juodasis miestelio Š dalyje pastatė mūrinę pilį. Prie jos palei kelius į Raseinius, Kaltinėnus ir Užventį ėmė kurtis amatininkai ir pirkliai. 1569 m. Kražių valsčių matuojant valakais, išmatuota nauja miestelio dalis dešiniojoje Kražantės pusėje. Tuomet Didžioji, dabar M. K. Sarbievijaus, gatvė sujungė turgaus aikštę su benediktinių bažnyčia ir vienuolynu, 1639 m. įsteigtu miestelio P dalyje. XVII a. viduryje ir XVIII a. pradžioje Kražiai nukentėjo per karus ir gaisrus, tačiau miestelis greitai atsikurdavo. Trūkstant vietos krautuvėlėms XVIII a.